

Uitleg en verkondiging vanuit Deuteronomium 34:1,4-10; Romeinen 8:22-26, 38,39 en Matteüs 11:28-30

(ds. Simon Dingemanse, Gedachtenisdienst 26 november 2023, Oude Jeroenskerk Noordwijk)

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Hoe zitten we hier op deze bijzondere zondag?...We zijn als altijd met een bonte groep mensen bij elkaar en ieder van ons draagt van alles en nog wat in zijn of haar hart mee...en misschien bent u hier, omdat in deze dienst de naam genoemd wordt van een lieve medemens van je...en wie weet ervaar je zo'n kerkdienst dan als een wat vreemde omgeving, omdat je het niet of niet meer gewend bent...

Vandaar: Hoe zitten we hier?...Vanmorgen zijn in deze eeuwen oude Jeroenskerk ook veel harten verzameld, waarin weemoed leeft...of intens verdriet...wegens een lege plaats...een lege plaats in je familie...in je vriendenkring...een lege plaats bij je aan tafel, naast je in bed...

Maar misschien heb je op dat gebied ook nog maar weinig meegemaakt en ervaar je juist volheid...of heb je jezelf na zware jaren weer herpakt en zit je hier zonder zorgen en voel je je gelukkig...het kan allemaal...zo zitten we hier...met al onze verschillen...ook op politiek gebied natuurlijk...de een schrikt van de verkiezingsuitslag en de ander niet...

Maar het mooie is dat we hier sámen zitten...dat is eigenlijk al een beetje een wonder...samen rond de gedachtenis van de namen...maar ook rond een lied, een gebed, een lezing uit de bijbel...en wat ik nu wil proberen is met u en jou sámen even een concentratiekring te vormen rond een paar woorden uit die bijbel...een aandachtige kring rond wat die woorden ons te denken en te dóen kunnen geven...

Laten we eerst in gedachten eens even om de profeet Mozes heen gaan staan...de thora van Israëel vertelt dat hij een herder is in hart en nieren...een herder die Góds herderschap gestalte heeft gegeven door zijn volk uit het concentratiekamp Egypte te leiden...en het dwars door water en woestijn heen de weg te wijzen naar het beloofde land van de vrijheid...

Die beweging van Mozes in dienst van de Enige, de God van Israëel, is er een van de dood naar het leven...en de Geest van God duwt hem daarbij steeds in de goede richting, ook al is hij net als wij een mens van vallen en opstaan...

Maar als dan het goede leven in het beloofde land bijna bereikt is en hij vanaf een berg het land van melk en honing al ziet liggen, zal hij er toch niet binnengaan...nee, de generatie na hem zal dat doen...Mozes heeft zijn taak volbracht, zijn leven is ten einde en met het doel in zicht sterft hij...

Dat kun je wrang vinden...oneerlijk...zoals ook wij het leven als oneerlijk kunnen ervaren...en terecht...het is immers ook onze ervaring dat door welk onheil dan ook onze verwachtingen de bodem ingeslagen kunnen worden...je kunt als mens nog allerlei plannen en doelen hebben, maar opeens valt alles in duigen...

En dat is verdrietig, want onze verlangens zijn vaak gericht op het goede leven, niet waar?...dat je nog een reis wilt maken met je liefste bijvoorbeeld...of dat je naar de geboorte van je kleinkind toeleeft...of dat je verlangt naar de vrijheid om dingen te kunnen doen waar

je nog geen mogelijkheid voor had... ieder mens heeft zijn of haar eigen beloofde land...waar je graag samen met lieve medemensen naar op weg wilt zijn...

Het hoort wezenlijk bij ons bestaan dat we op weg willen zijn naar wat we goed leven vinden...leven in vrijheid, in vrede...met liefde en gezondheid, met een huis en voldoende inkomen, noem maar op...Maar ja, dan is daar opeens de kink in de kabel...het gaat niet zoals je dacht...opeens is er gevaar, verlies, gemis...en dan ben je misschien teleurgesteld, verdrietig, boos...

Maar Mozes komt niet verdrietig of boos over...want hij leeft in vertrouwelijke omgang met God en in die zin is hij al helemaal thuis in zijn leven, zou je kunnen zeggen...er staat zelfs dat God Mozes begraaft als hij is gestorven...dat vind je verder nergens in de bijbelse verhalen: dat God een mens begraaft...dat getuigt van een grote intimiteit tussen God en Mozes en het geeft iets weer van Gods barmhartige zorg voor mensen...

Daarom is het begraven van de doden ook een van de zeven werken van barmhartigheid geworden...vandaag de dag voegen we daar crematie aan toe, want dat lag toen nog buiten het gezichtsveld...het gaat om zorgvuldig afscheid nemen van hem of haar die gestorven is, aanvaarden dat het leven vergankelijk is, maar tegelijkertijd de naam, dat wil zeggen het wézen van die ander, in je hart bewaren...want elk mens is uniek...

En dat Mozes' graf nooit meer te vinden was, zoals het verhaal vertelt, kun je ook zo uitleggen dat het leven van Mozes opgenomen is in de bevrijdende liefde van God...hij heeft toch het beloofde land bereikt, maar dan dwars door de dood heen...

Nu, vanuit het geloof in die barmhartige zorg van God voor mensen heeft de protestantse gemeente deze gedachtenisdienst belegd...als wij lieve medemensen niet langer vast kunnen houden in onze eigen zorg voor hen, dan is er een laatste schuilplaats: de barmhartigheid van God zelf...een barmhartigheid en liefde die dwars door de dood heen blijft gelden...

Juist omdat het bij Gods weg met Mozes gaat om die beweging van dood naar leven...van leegte naar volheid...van gevangenschap naar vrijheid...nu, in diezelfde tegendraadse en bevrijdende beweging ging ook Jezus van Nazareth... ja, nu komt –in gedachten- Jezus bij ons in die kring rond Mozes staan...Jezus als jood die vol was van de vijf boeken van Mozes, de thora van Israël...Hij is volgens de bijbelse verhalen Gods barmhartigheid in vlees en bloed...hij laat zien hoe Gods liefde in mensen en tussen mensen werkelijkheid kan worden...

‘Neem mijn juk op je,’ roept hij...dat woord juk klinkt wat zwaar, maar zo is het niet...want dat juk is juist het goede, bevrijde leven...dat juk is je naaste liefhebben, want hij of zij is net als jij...dat juk is omzien naar de ander...dat is een barmhartige schuilplaats zijn voor de ander...dat je kind, je vader en je moeder, je broer of zus, je vriend, vriendin, buurtgenoot en ook die vreemde bij jou kan schuilen...zoals Claudia de Breij dat zong: ‘als de oorlog komt en als ik dan moet schuilen, mag ik dan bij jou...en als er onweer komt en als ik dan bang ben, mag ik dan bij jou’...

“En als ik bij jou mag, mag jij altijd bij mij” zingt ze...dat is de troost van de echte gemeenschap...veel mensen beseffen dat ook wel op een of andere manier: dat het daar om gaat, ook bij mooie en goede dingen: dat je die mooie en goede dingen deelt met elkaar...en als je met God, Mozes en Jezus in die beweging van dood naar leven mee wilt doen, dan

draag je dat lichte juk van barmhartigheid en verantwoordelijkheid voor je naaste graag met je mee...omdat Gods Geest je draagkracht geeft...

Zo werd Jezus een schuilplaats voor armen, voor hongerigen en dorstigen, naakten en vreemdelingen...onderdrukte vrouwen en geminachte kinderen konden bij hem schuilen...hij sloot niemand uit...en er zijn nog steeds veel onderdrukte vrouwen en geminachte kinderen...en mannen in gevangenschap... daarom is die beweging van dood naar leven zo wezenlijk en daarom is het zo belangrijk dat wij daar deel vanuit willen maken...

Deel vanuit willen maken met hoop...met hoop, want toen Jezus gekruisigd werd door haatdragende heersers, bleek de dood tóch niet tegen zijn leven op te kunnen...zijn weg komt hoe dan ook uit bij het beloofde land, het leven in gerechtigheid en vrede...zo vertelt dat dwaze geloof dat ook Paulus er op na hield...

Ja, ook de jood Paulus komt nog even bij ons in de kring rond Mozes en Jezus staan...Paulus die vol is van de vijf boeken van Mozes en vol is van de weg van Jezus...ook Paulus maakt deel uit van de beweging van de dood naar het leven en we lazten net dat hij vol is van hoop...

Ook al werd hij zelf regelmatig gevangen gezet en ook wel gemarteld...de hoop geeft hij niet op...We léven van de hoop, zegt hij...want wees eerlijk: vaak dreigen we het beloofde land weer uit het oog te verliezen...soms lijkt het goede leven ver achter de horizon te liggen...volkomen onzichtbaar...

Ja, daar weten u, jij en ik – en wie niet – wel van mee te praten: iemand die je liefhebt, krijgt kanker...je ziet op televisie het ontstellende geweld in Israël en Gaza...een verpleegkundige, een werker van barmhartigheid, zit thuis met long covid en wordt vergeten...of misschien heb je ruzie gekregen en zit je gevangen in je verbittering...ach, er kan zoveel zijn dat het uitzicht op het beloofde land belemmert...en dan kan een diep zucht van machteloosheid uit je mond komen...en bidden lukt niet meer...

Maar, zegt Paulus dan: Gods Geest zucht met ons mee...en die Geest blijft ons duwen van de dood naar het leven...die Geest kan in ons het onmogelijke doen...want ik ben ervan overtuigd, zegt hij, dat niets ons kan scheiden van de liefde van God...

Geen kanker, geen long covid, geen terreur, geen haat en verbittering... uiteindelijk ook geen dood...het kan ons niet scheiden van de liefde van God...het kan ons niet scheiden van Gods beweging van dood naar leven...

Zo zijn wij samen in dit bonte gezelschap even in gedachten in die kring rond Mozes, Jezus en Paulus gaan staan en worden we bepaald bij ons mens-zijn naar Gods beeld en gelijkenis...ieder van ons is een mens met de roeping om recht te doen, barmhartig te zijn, lief te hebben en hoop te houden, kortom: dat de ander bij je mag zijn en je een kamer vrij houdt voor je naaste...want juist zó maak je zelf ook deel uit van die beweging van dood naar leven...omdat je er oog voor hebt dat ieder mens er één is...ieder mens heeft een...naam...

Daarom noemen wij vanmorgen de namen van lieve medemensen die ons ontvallen zijn, hardop of in ons hart...meer nog: daarom steken we bij hun namen een kaars aan vanuit het licht van Pasen...vanuit die beweging van dood naar leven...die beweging van Mozes, Jezus en Paulus en al de vrouwen, mannen en kinderen die hun weg wilden gaan...met vallen en opstaan...maar altijd weer: opstaan. Amen.